

4 SvD 16/4 1994

SAMTIDER/REFLEXER

Rec
Tel

Artikeln om den tvåkönade italienska krigaren (9/4) har väckt gensvar. Hans Karlgren fortsät-

ter sina reflektioner, i modeord, i från finans-

Objektivitetens fara

Håller universiteten på att bli företag? Många universitetsbyggnader ser redan ut som fabriker. Nu vill statsmakterna att forskningen ska ut på marknaden och konkurrera om studenter och lärare, konkurrera med sina produkter. Hur går det då med det objektiva sanningssökandet? frågar medicinprofessor Inge-Bert Täljedal. En diskussion om den forntida kvinnoupfattningen tar fart, och språkmannen Hans Karlgren undrar vad "finansiella instrument" är för något. SAMTIDER/Sid 4

08-13 58 80

forskaren Inge-Bert Täljedal ifrågasätter om universiteten kan jämföras med företag.

Ska universiteten tillverka firmaslipsar?

1. Lärds och vises pretentioner på sanningen har stundom något narraktigt över sig. Så har även många försök att frigöra sig från ett objektivt sanningssökande. Det intressanta med materiens energiekvivalens är inte att den låter sig uttryckas vackert i fysikernas språkformler. När vätebomben smäller, klatschar det inte först och främst i något språk utan i Verkligheten. Som finns.

AV INGE-BERT TÄLJEDAL

Kanske var det våra ledande politiker som breddade vägen för den slafsiga varianten av postmodernism i Sverige. Minns ni mejeriernas affischer inför valet 91? Det politiska ledarskiktet, från Bildt till Werner, hoppade i takt för att övertyga oss om att vi får starkare ben om vi dricker mer mjölk. Postmodernism på hög nivå, förenande *promotion* av en vetenskaplig hypotes med kommersiella och politiska säljintressen, på ett roande och slagfärdigt sätt! Klara soppteater hade inte gjort det mer effektivt.

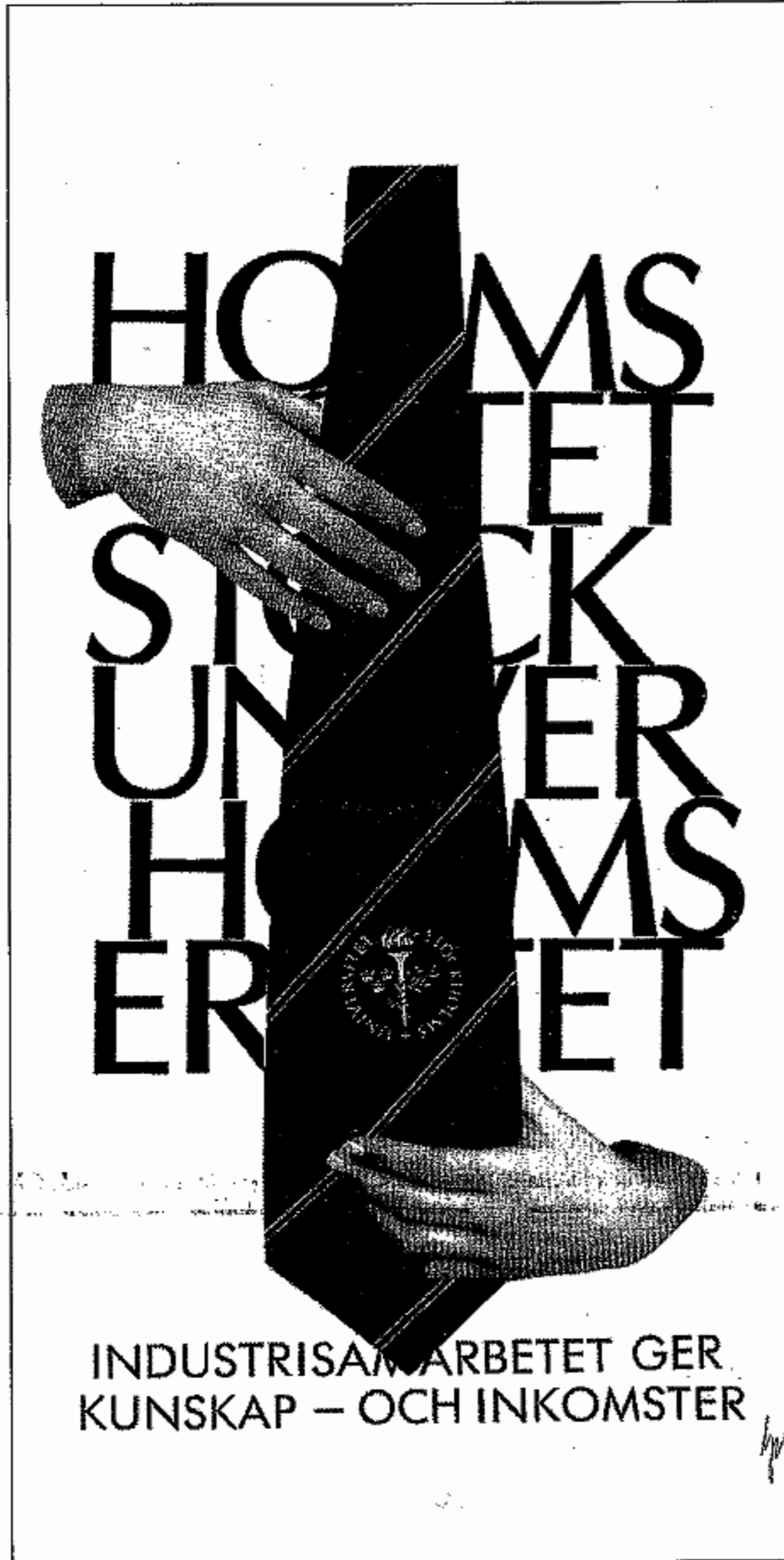
Jag vet inte om det är sant att man får starkare ben av att dricka mer mjölk. Det hör inte hit vad jag råkar tro. Hit hör dels att det är ett vetenskapligt faktapåstående, dels att sannolikheten är mycket låg för att hrr Bildt och Werner satt sig in i den seriösa näringsfysiologiska litteraturen på området. Säkert var det andra skäl som fick dem att hoppa upp som garantier för trovärdigheten i sitt budskap. Samtidigt byggde den propagandistiska poängen på att de i någon mening är *auktoriteter*. I den politiska maktens och det kommersiella inflytandets skugga bleknar intresset för sanning och akribi. De visste nog att de flesta av oss ser saken så. Annars skulle de väl åtminstone ha rodnat på affischerna.

Varför dra upp en sån fadäs nu? Allt var ju så oskyldigt menat.

Det är bara det att den där glatt skuttande hållningen, som inte ser något värde i att hålla isär sanning och suggestion, håller på att bli salongsfähig på ett oroadt sätt. Att företag och politiker blandar ihop information och propaganda är vi vana vid och kan till nöds stå ut med. Att den fria forskningens offentliga organisationer får alltsvarare att hållskillnaden klar, svär mot hela idén om universitet och högskolor som bastioner för det allvarligt menade sanningssökandet. Söka sanningen, utan kompromisser med det opportuna, är förvisso en patetisk ambition. Det går att göra sig lustig över den. Ändå kan *den patetiken* inte undvaras utan förlust av det mest centrala i universitetens liv.

Logotype

2. Högre utbildning och forskning genomgår för närvarande sin variant av det nyliberala systemskiftet. Universitet och högskolor ska bli företag. Överallt i landet sitter deras informationsavdelningar och grubblar över hur man ska saluföra sin egen firma på den av statsmakterna önskade forsknings- och utbildningsmarknaden.

Profilerings genom vässad *corporate image* i form av fräscha logotyper och firmaslipsar, annonsering och olika slags puffar krävs för att marknadsföra den egna skolan, institutionen, forskargrup-

pen. Reklam var tidigare i akademiska sammanhang något suspekt; nu är det legitimt och närapå påbudet.

Inte minst i förhållande till EU. De olika vetenskapernas spontant formade

Inge-Bert Täljedal

Författaren är professor i histologi, poet och kommunalpolitiker

Mångfrestare

Det är en fördom att läkare inte kan skriva annat än recept. Tjechov skrev, och Freud och Cöllne, och Gyllensten också, och på den här sidan skriver två medicine professorer, specialister inom sina respektive fack.

Inge-Bert Täljedal sysslar med många ting. I trettio år har han bedrivit experimentell forskning om *diabetes mellitus*, "sockersjuka". Denna tidnings läsare mötte honom i början av året (30/1) när han skrev lärt under strecket om indonesisk musikkultur. Han tillhör styrelsen för Norrlandsoperan och Rikskonserter. Diktsamlingar har han också utgivit.

Jag har mött honom under samtal på Studentgården i Skanör, där vi båda var med om att bilda *Sällskapet för politisk filosofi* (1987).

En del av sina bästa krafter han lagt ner på att sprida forskningsinformation till allmänheten och att öka respekten för tvärvetenskap inom forskarsamhället, bl a som tidigare ordförande i Kommittén för långsiktligt motiverad forskning, SALFO.

Umeå universitet, där Inge-Bert Täljedal är verksam, är ett aktivt lärosäte. Där hålls under fredag och lördag en internationell museologisk konferens, varifrån jag hoppas kunna rapportera på denna sida.

ANDERS BJÖRNSSON

förbindelser i världen räcker inte till när det gäller att sälja in svenska universitet och högskolor på Europamarknaden.

Sälunda beslöt riksdagen i somras att flytta nio miljoner från den upphöjt intellektuella Forskningsrådsnämnden till marknadsens mer jordnära entreprenörer ute på högskolornas infoavdelningar. För säkerhets skull föreskrivs att de decentraliserade infobudgetarna ska gå till reklam. Ungdomen ska dras till naturvetenskapliga och tekniska studier, helst i samverkan med näringslivet, så att Sverige klarar sig bättre i den ekonomiska konkurrensen. Det vore skräp om inte svenska forskare kunde "ta hem" minst 150 procent av vad Sverige satsar i europeiskt forskningssamarbete, sa Per Unckel när han inledde en konferens om vetenskap och samhälle förra månaden.

Mera kulor till systemet Sverige är på sitt sätt en angenäm målsättning. Den har dock föga att göra med en primärt sanningssökande, folkupplysande och allmänbildande ambition som har kännetecknat en äldre syn på forskningsinformation. Men "forskningens information är inte riktigt inne längre", som en infochef uttryckte det, när jag ringde runt och tog den andliga temperaturen på några universitetsförvaltningar häromdagen.

Vad sedan? Ett resultat bör rimligen bli att universitetens trovärdighet riskerar att bli ungefär lika stor eller liten som mejeriernas och politikernas. Det vore kanske inte hela världen, men trist. Människan lever inte av konserverad gröt allenast. Inte ens om hon får garanterat nyttigt mjölk därtill.